

Munkatársak: Balogh Csilla, Bene Zsuzsanna, Benedek András, Kenéz Ágnes, Mészáros Patrícia, Sóskuti Kornél, Törőcsik István régészek; Cigléczi Tibor, Nagy Norbert, Takács Gábor régésztechnikusok; Hamar Edina restaurátor. Godézia és térinformatika: Kamarási András, Redencki Antal (Archeoline Kft, Szeged).

PÓPITY DÁNIEL

441. Tiszavasvári, Kashalma-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) R, A, Á

A külterületi telken a leletmentést a téglagyár bányájának megnyitása tette szükségessé. Az első leletmentést még 2007. március 19. és szeptember 26. között végeztük. Akkor egy késő avar (Kr. u. 8–9. sz.) korszakhoz tartozó falurészlet, két hozzá tartozó temető, valamint a késő rézkori badeni kultúrához (Kr. e. 3. évezred vége) tartozó teleprészlet került elő. A felügyelt 10 ha, illetve feltárt 7,5 ha területen egyetlen szarmata (Kr. u. 2–4. sz.) objektum akadt.

A bánya Ny felé történő bővítése tette szükségessé a további feltárásokat. 2008. június 16. és szeptember 11. között a 2007. évi szelvény Ny-i oldalán egy 75 m széles, 350 m hosszú szelvényt nyitottunk. Ezen belül három területet érintett feltárás, a többi területen csak régészeti felügyeletet tartottunk. Az első terület a szelvény DK-i sarkában volt, ahol 3 kút, és 1 méhkas alakú gödör került elő. A második terület a szelvény Ny-i szélén, annak DK-i sarkától 80 méterre volt: 2 kora avar sírt tártunk fel. A harmadik terület a szelvény teljes É-i végét jelentette.

2008-ban összesen 202 objektumot találtunk, közülük 12 bizonytalan korú, 7 a késő rézkori badeni kultúrához tartozott, 17 Árpád-kori (ház, gödör, árok, kemence, műhely), 106 késő népvándorlás kori avar telepobjektum volt. Előkerült továbbá egy 43 síros közép avar (Kr. u. 630–670) temető is. Recens objektumból most is csak kettőt sikerült megfigyelni.

A késő rézkori badeni település Ny-i irányban lezártnak minősíthető, annak Ny-i, D-i, K-i határa ismert. Tovább folytatódhat a 2007. évi szelvénytől É-ra és ÉK-i irányban. A késő népvándorlás kori avar település ÉNy-ra, É-ra, ÉK-re folytatódik. Az Árpád-kori település a bánya 2007–2008. évi ütemétől északra lokalizálható.

LUKÁCS JÓZSEF

442. Tiszavasvári, Utasér-part-dűlő

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) A

Tiszavasvári hajdúnánási határában, az Utasér-parton gázvezeték bővítését megelőző feltárást végeztünk 2008 novemberében. Az előzetes terepbejárások során két lelőhelyet regisztráltunk a nyomvonalon. A földmunka megkezdése előtt Bacskai István detektoros vizsgálatot végzett, melynek során egy Faustina denart talált.

Az ásatások során a 139. számmal jelölt lelőhelyen régészeti jelenség nem került elő. A szomszédos 57. sz.

lelőhelyen viszont egy kb. ÉÉNy–DDK-i alacsony (95,4–96,4 m tengerszint felett) dombhát Ny-i nyúlványán egy soros avar kori temető 21 – zömében bolygatott – sírját tártuk fel, valamint 3 sírgödör alakú üres gödröt és egy kerek objektumot leletanyag nélkül. A temetkezések zöme K–Ny-i, 3 egyén volt fordított tájolású, azaz fejjel Ny-ra. Jellemző a nyúzott bőrös temetkezés, valamint a füles sírgödör. A 26. sz. sír feltehetőleg padmalyos volt. Gyakori volt a rablás. Ennek következtében a leletanyag szegényes és igen rossz megtartású.

Konzulens: Kurucz Katalin.

Munkatársak: Jakab Attila régész, Bocz Péter technikus, Svéda Csaba rajzoló, Szmolár Edit restaurátorsegéd.

ISTVÁNOVITS ESZTER

443. Tokaj, vár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú

2008. június 30. és november 15. között végeztük a Rákóczi-vár alaprajz-hitelesítő ásatásának második évadát. Célunk az volt, hogy viszonylag kis területen kutassunk, de ott elérjük a lehető legmélyebb rétegeket és stratigráfiai következtetéseket vonjunk le belőlük. Ennek ellenére közel 200 m²-nyi területet tudtunk megszondázni, helyenként 3,5 m-es mélységig (sajnos a mélyebb rétegek megismerését akadályozta a mesterségesen magasan tartott talajvízszint). (Az illusztrációkat lásd a 303–307. oldalon!)

Lőportorony

A kutatást a 611 hrsz. telken kezdtük, mely egy önkormányzati tulajdonban lévő út.⁴² Itt a belső vár DK-i sarkán található, 17. században lőportoronnyá alakított korábbi rondellát kutattuk. Az előzetes várakozásokhoz képest kicsit keletebbre, de sikerült megtalálnunk a bástya falát, mely szépen ívelődve kanyarodik. A falba befalazva, illetve a fal külső oldalán található omladékban gótikus épületfaragványokat találtunk, melyek főleg kétszer hornyolt bordaívtöredékek, de osztott gótikus ablak osztóborda töredéke is van közöttük. A kövek valószínűleg a 15. sz. második feléből származnak és a Szapolyai-család építkezéseihez köthetők. A rondellába pedig akkor falazhatták be őket, mikor azt átalakították lőportoronnyá – feltehetően a 17. sz. elején. A rondella fala egyébként utalt az átalakításra, ugyanis kívülről egyértelműen köpenyezve van – így a fal vastagsága eléri a 330 cm-t.

Mind a rondella falán belül, mind azon kívül sikerült korabeli járószinteket találnunk, még a mai talajvízszint fölött. A lőportorony két belső padlószintjét egy 1526-os és egy 1613-as ezüstpénz keltezi és rengeteg kerámia, illetve számszeríjnyílhegyek és egyéb leletek is. A legszebb lelet egy kályhacsempe, mely az 1613-as

42 Az összesítő helyszínrajzot lásd: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2007. Budapest, 2008. 293–299, 294.